

Αρ. ΣΕ:1178-16

04 Ιουλίου 2016

ΕΠΕΙΓΟΝ

Υπουργό

Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων

Προτεινόμενο μοντέλο εφαρμογής για την στήριξη και προστασία γυναικών θυμάτων βίας

Αναφορικά με το πιο πάνω θέμα σας υποβάλλεται η πρόταση μας σχετικά με το μοντέλο εφαρμογής για την στήριξη και προστασία γυναικών θυμάτων βίας. Είμαστε στη διάθεση σας για οποιεσδήποτε διευκρινήσεις/ πληροφορίες.

Σουσάνα Παύλου
Πρόεδρος Συμβουλευτικής Επιτροπής
Πρόληψης και Καταπολέμησης της Βίας στην Οικογένεια

Προτεινόμενο μοντέλο εφαρμογής για την στήριξη και προστασία γυναικών θυμάτων βίας

Ευρωπαϊκό θεσμικό πλαίσιο

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων έχει αναγνωρίσει την ευθύνη του κράτους να προστατεύει τη φυσική και ψυχολογική ακεραιότητα ενός προσώπου από ενέργειες άλλων προσώπων, και ιδιαίτερα στην περίπτωση των ευάλωτων θυμάτων της ενδοοικογενειακής βίας¹. Η συνολική αποτελεσματικότητα της προστασίας που προσφέρεται προκύπτει βάσει της υιοθέτησης και εφαρμογής από το κράτος νομοθετικών, διοικητικών και αστυνομικών μέτρων που παρέχουν τη δυνατότητα, ανάμεσα σε άλλα, για άμεση κρατική παρέμβαση², ακόμα και χωρίς την υποβολή καταγγελίας από μέρους των θυμάτων³, καθώς και για τιμωρία, έλεγχο ή και θεραπεία, όπου αυτό απαιτείται, του δράστη⁴.

Επίσης, αναγνωρίζεται σε ευρωπαϊκό επίπεδο ότι, οι γυναίκες που υπήρξαν θύματα βίας λόγω φύλου χρειάζονται ειδική υποστήριξη και προστασία λόγω του υψηλού κινδύνου που συνεπάγεται τόσο από την πρωτογενή βία που τους ασκείται, όσο και από το ενδεχόμενο δευτερογενούς και επαναλαμβανόμενης θυματοποίησης, εκφοβισμού και αντεκδίκησης που συνδέονται με τέτοιου είδους βία. Ειδικές διατάξεις για το σχεδιασμό ενός ολοκληρωμένου πλαισίου, πολιτικών και μέτρων προστασίας και στήριξης των θυμάτων έμφυλης βίας περιλαμβάνονται στη Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης⁵ την οποία η Κύπρος έχει υπογράψει στις 16 Ιουνίου 2015.

Επιπρόσθετα, ειδικές διατάξεις που εξασφαλίζουν ότι τα θύματα εγκληματικότητας τυγχάνουν πληροφόρησης, υποστήριξης και προστασίας και τους παρέχεται η δυνατότητα να συμμετέχουν στην ποινική διαδικασία εμπεριέχονται στην Οδηγία της ΕΕ για τα δικαιώματα και την προστασία των θυμάτων εγκληματικότητας (Directive [2012/29/EU](#) establishing minimum standards on the rights, support and protection of victims of crime) με την οποία τα κράτη μέλη της Ε.Ε. είχαν υποχρέωση να συμμορφωθούν μέχρι το Νοέμβριο του 2015. Η Κύπρος εναρμονίστηκε με την εν λόγω Ευρωπαϊκή Οδηγία με σχετική εθνική νομοθεσία τον Απρίλιο του 2016.

¹ Απόφαση *Hajduova v. Slovakia*, ημερ.30 Νοεμβρίου 2010

² Απόφαση, *Bevacqua and S. v. Bulgaria*, ημερ.12 Ιουνίου 2008

³ Απόφαση, *Opuz v. Turkey*, ημερ.9 Ιουνίου 2006

⁴ Απόφαση, *A. v. Croatia*, ημερ.14 Οκτωβρίου 2010

⁵ Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας (Κωνσταντινούπολη, 20/5/2011)

Κυπριακό θεσμικό πλαίσιο

Οι Περί Βίας στην Οικογένεια (Πρόληψη και Προστασία Θυμάτων) Νόμοι του 2000 μέχρι 2015 (Ν. 119(I)/2000, Ν. 212(I)/2004 και Ν. 172(I)/2015)

Το ζήτημα της ενδοοικογενειακής βίας εναντίον των γυναικών διέπεται από τον περί Βίας στην Οικογένεια (Πρόληψη και Προστασία Θυμάτων) Νόμο. Ως «βία» ο Νόμος ορίζει «*οποιαδήποτε πράξη, παράλειψη ή συμπεριφορά με την οποία προκαλείται σωματική, σεξουαλική ή ψυχική βλάβη σε οποιοδήποτε μέλος της οικογένειας από άλλο μέλος της οικογένειας και περιλαμβάνει και τη βία που ασκείται με σκοπό την επίτευξη σεξουαλικής επαφής χωρίς τη συγκατάθεση του θύματος, καθώς επίσης και τον περιορισμό της ελευθερίας του*»⁶. «Μέλος της οικογένειας» σημαίνει, άντρα και γυναίκα που έχουν συνάψει νόμιμο γάμο, ανεξάρτητα αν ο γάμος υφίσταται ή όχι, ή συζούν ή συζούσαν ως αντρόγυνο, γονείς των προσώπων αυτών, παιδιά ή εγγόνια όλων των πιο πάνω, καθώς και κάθε πρόσωπο που διαμένει μαζί τους⁷.

Στον εν λόγω Νόμο, απαριθμείται μια σειρά αδικημάτων που θεωρούνται αυξημένης βαρύτητας όταν διαπράττονται από ένα μέλος της οικογένειας σε βάρος άλλου μέλους, με αποτέλεσμα να προβλέπονται γι'αυτά μεγαλύτερες ποινές σε σχέση με αυτές που προνοεί ο Ποινικός Κώδικας⁸. Ειδικά, σε σχέση με το αδίκημα του βιασμού, προβλέπεται ότι τόσο αυτό, όσο και η απόπειρα βιασμού, δύναται να θεωρηθεί ότι έχουν διαπραχθεί από σύζυγο εναντίον συζύγου αν, με βάση τα γεγονότα της υπόθεσης, θα στοιχειοθετούνταν τα αδικήματα αυτά σε περίπτωση που ο δράστης και το θύμα δεν ήταν συζευγμένοι και τιμωρούνται σύμφωνα με τις διατάξεις του Ποινικού Κώδικα.

Επίσης, σύμφωνα με το Νόμο, διορίζονται κατάλληλα πρόσωπα για να εκτελούν καθήκοντα Οικογενειακού Συμβούλου. Τα εν λόγω καθήκοντα καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα θεμάτων και σχετίζονται, συγκεκριμένα, με την παραλαβή παραπόνων αναφορικά με πιθανή άσκηση βίας και τη διερεύνησή τους, τη διαμεσολάβηση και την καθοδήγηση των θυμάτων, την παραπομπή τους για ιατρική εξέταση, τη διευθέτηση της διαμονής τους και την υποβολή καταγγελίας στην Αστυνομία⁹.

Στο Νόμο περιέχονται πολλές ρυθμίσεις, που αφορούν στο στάδιο, τόσο, της διερεύνησης, όσο και της εκδίκασης, των καταγγελιών και που αποσκοπούν στην προστασία του θύματος, καθώς και μαρτύρων ή άλλων εμπλεκόμενων προσώπων, από ενδεχόμενες νέες ενέργειες βίας, παρενόχλησης ή εκφοβισμού, στην αποφυγή περαιτέρω θυματοποίησής του, μέσω των ανακριτικών ή δικαστικών διαδικασιών, και στην διευκόλυνση της ταχείας και αποτελεσματικής εκδίκασης της υπόθεσης.

⁶ Άρθρο 3(1)

⁷ Άρθρο 2

⁸ Άρθρο 4

⁹ Άρθρο 6

Τέλος, βάσει του Νόμου, επιτρέπεται η ίδρυση και λειτουργία στέγης για παροχή ασφαλούς διαμονής θυμάτων βίας και τα θύματα βίας που διαμένουν σε αυτήν δικαιούνται νομικής προστασίας από οποιαδήποτε ενόχληση¹⁰.

Εγχειρίδιο Διατμηματικών Διαδικασιών

Στις 16 Μαΐου 2002, το Υπουργικό Συμβούλιο ενέκρινε τη θεσμοθέτηση και άμεση εφαρμογή του Εγχειριδίου των Διατμηματικών Διαδικασιών¹¹ για χειρισμό περιστατικών βίας στην οικογένεια που ετοίμασε η Συμβουλευτική Επιτροπή Πρόληψης και Καταπολέμησης της Βίας στην Οικογένεια. Στόχος του Εγχειριδίου είναι η διασαφήνιση των καθηκόντων και ο ρόλος των εμπλεκόμενων επαγγελματιών κατά τη διαδικασία χειρισμού περιστατικών βίας στην οικογένεια. Το Εγχειρίδιο το οποίο απευθύνεται στους Λειτουργούς των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας (ΥΚΕ), της Αστυνομίας, των Υπηρεσιών Υγείας, του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού, της Νομικής Υπηρεσίας και των ΜΚΟ που λειτουργούν προγράμματα πρόληψης και αντιμετώπισης της βίας στην οικογένεια, παρέχει το πλαίσιο μέσα στο οποίο όλες οι Υπηρεσίες και οι επαγγελματίες συμφωνούν και δεσμεύονται για τον τρόπο που θα εργάζονται μαζί.

Ο περί της Θέσπισης Ελάχιστων Προτύπων σχετικά με τα Δικαιώματα, την Υποστήριξη και την Προστασία Θυμάτων της Εγκληματικότητας Νόμος του 2016 (Ν.51(Ι)/2016)

Ο εν λόγω Νόμος παρέχει ρυθμίσεις που εξασφαλίζουν ότι τα θύματα εγκληματικότητας τυγχάνουν πληροφόρησης, υποστήριξης και προστασίας και είναι ικανά να συμμετέχουν στην ποινική διαδικασία.

Ως «θύμα» ο Νόμος ορίζει:

(α) φυσικό πρόσωπο το οποίο υπέστη ζημία, συμπεριλαμβανομένης της σωματικής, της ψυχικής ή της συναισθηματικής βλάβης ή της οικονομικής ζημίας που προκλήθηκε απευθείας από αξιόποινη πράξη,

(β) τα μέλη της οικογένειας προσώπου, ο θάνατος του οποίου προκλήθηκε απευθείας από αξιόποινη πράξη και τα οποία έχουν υποστεί ζημία εξαιτίας του θανάτου του εν λόγω προσώπου.

Επίσης, αναγνωρίζεται η ιδιότητα του θύματος σε πρόσωπο, ανεξάρτητα από τον εντοπισμό, τη σύλληψη, τη δίωξη ή την καταδίκη του δράστη και ανεξάρτητα από την οικογενειακή σχέση μεταξύ του εν λόγω προσώπου και του δράστη¹².

¹⁰ Άρθρο 31

¹¹ Το εγχειρίδιο είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα της Συμβουλευτικής Επιτροπής:
<http://www.familyviolence.gov.cy>

¹² Άρθρο 2

Στον Νόμο περιέχονται ρυθμίσεις που αφορούν τις υποχρεώσεις των εμπλεκόμενων υπηρεσιών και μη κυβερνητικών οργανώσεων¹³.

Το Μέρος II του Νόμου υπάρχουν ρυθμίσεις αναφορικά με την παροχή πληροφοριών και υποστήριξης όπως, το δικαίωμα των θυμάτων να κατανοούν και να γίνονται κατανοητά¹⁴, το δικαίωμα της λήψης πληροφοριών από την πρώτη επαφή με εμπλεκόμενη υπηρεσία¹⁵, το δικαίωμα των θυμάτων κατά την υποβολή καταγγελίας¹⁶, το δικαίωμα των θυμάτων να λαμβάνουν πληροφορίες σχετικά με την υπόθεση τους¹⁷, το δικαίωμα διερμηνείας και μετάφρασης¹⁸, το δικαίωμα πρόσβασης σε υπηρεσίες υποστήριξης θυμάτων¹⁹, και της υποστήριξης από τις υπηρεσίες υποστήριξης θυμάτων²⁰.

Το Μέρος III του Νόμου υπάρχουν ρυθμίσεις αναφορικά με τη συμμετοχή των θυμάτων στην ποινική διαδικασία όπως, το δικαίωμα ακρόασης²¹, το δικαίωμα επιστροφής εξόδων, περιουσιακών στοιχείων και αποζημίωσης²².

Το Μέρος IV του Νόμου υπάρχουν ρυθμίσεις αναφορικά με την προστασία των θυμάτων και αναγνώριση των θυμάτων με ειδικές ανάγκες όπως, το δικαίωμα προστασίας²³, το δικαίωμα αποφυγής επαφής μεταξύ του θύματος και του δράστη²⁴, το δικαίωμα προστασίας των θυμάτων κατά την ποινική έρευνα²⁵, το δικαίωμα προστασίας της ιδιωτικής ζωής²⁶, ατομική αξιολόγηση θύματος για τον προσδιορισμό ειδικών αναγκών προστασίας²⁷, το δικαίωμα προστασίας θυμάτων με ειδικές ανάγκες προστασίας κατά τη διάρκεια της ποινικής διαδικασίας²⁸, το δικαίωμα προστασίας των παιδιών θυμάτων και ατόμων με σοβαρή νοητική ή ψυχοκοινωνική αναπηρία κατά την ποινική διαδικασία²⁹.

¹³ Άρθρο 4

¹⁴ Άρθρο 5

¹⁵ Άρθρο 6

¹⁶ Άρθρο 7

¹⁷ Άρθρο 8

¹⁸ Άρθρο 9

¹⁹ Άρθρο 10

²⁰ Άρθρο 11

²¹ Άρθρο 12

²² Άρθρα 13, 14 και 15

²³ Άρθρο 17

²⁴ Άρθρο 18

²⁵ Άρθρο 19

²⁶ Άρθρο 20

²⁷ Άρθρο 21

²⁸ Άρθρο 22

²⁹ Άρθρο 23

Μοντέλα προστασίας των γυναικών από τη βία

Cardiff Women's Safety Unit (WSU) – Ηνωμένο Βασίλειο

Το Cardiff WSU κατάφερε να ξεχωρίσει ως ένα πρότυπο μοντέλο διαχείρισης των περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας το οποίο αποτέλεσε τη βάση για την εφαρμογή παρόμοιων πρακτικών και σε άλλες περιοχές του Ηνωμένου Βασιλείου. Το Cardiff WSU παρέχει ένα κεντρικό σημείο πρόσβασης/ εισδοχής (central point of entry) για τις γυναίκες και τα παιδιά τους που είναι θύματα ενδοοικογενειακής βίας ή βιασμού. Πρωταρχικός στόχος του Cardiff WSU είναι να βοηθήσει τα θύματα να αποκτήσουν ασφάλεια. Το Cardiff WSU προσφέρει ένα ολοκληρωμένο φάσμα υπηρεσιών μέσα από ένα κεντρικό σημείο παραπομπής (one referral point), σε γυναίκες που είναι θύματα ενδοοικογενειακής βίας ή βιασμού, με την έννοια του "one stop shop". Η ομάδα του Cardiff WSU παρέχει συμβουλές, υπεράσπιση (advocacy), εξειδικευμένες συμβουλευτικές υπηρεσίες, νομικές υπηρεσίες, υπηρεσίες στέγασης, άμεσης εισδοχής σε καταφύγιο, και συλλογή αποδεικτικών στοιχείων για τις έρευνες της αστυνομίας. Κύριος στόχος του Cardiff WSU είναι η διευκόλυνση της διατμηματικής συνεργασίας μεταξύ των εμπλεκόμενων υπηρεσιών για την παροχή υποστηρικτικών υπηρεσιών στα θύματα ενδοοικογενειακής βίας ή βιασμού, μέσα από μια άμεση ανταπόκριση και απρόσκοπτη ενασχόληση με στις εν λόγω υποθέσεις. Αυτό περιλαμβάνει έγκαιρο εντοπισμό των περιστατικών, υπεράσπιση των θυμάτων (ψυχολογική, κοινωνική, οικονομική, νομική), ανταλλαγή πληροφοριών, και εξειδικευμένα δικαστήρια. Το Cardiff WSU αποτελεί τη βασική υπηρεσία στο Cardiff Multi-Agency Risk Assessment Conference (MARAC), σχετικά με την παραπομπή υποθέσεων προς συζήτηση και την ετοιμασία/ υλοποίηση Σχεδίου Ασφάλειας & Προστασίας (Safety Planning) που εγκρίνονται για κάθε θύμα βίας. Επίσης, έχουν υπογραφεί πρωτόκολλα διατμηματικής συνεργασίας μεταξύ των βασικών εμπλεκόμενων υπηρεσιών, δηλαδή του Cardiff WSU, της Αστυνομίας (South Wales Police) και των εισαγγελικών Αρχών (Crown Prosecution Service)³⁰.

Safe & Together - Ηνωμένες Πολιτείες

Το μοντέλο Safe & Together³¹ εφαρμόζεται κυρίως στις Ηνωμένες Πολιτείες, είναι παιδοκεντρικό και βασίζεται στη διατμηματική συνεργασία των εμπλεκόμενων φορέων για τη διαχείριση των περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας. Είναι ένα ολοκληρωμένο μοντέλο το οποίο έχει τη δυνατότητα να τροποποιηθεί και να εφαρμοστεί σύμφωνα με το σύστημα και τις ανάγκες της κάθε χώρας.

³⁰ Robinson, A. (2003). The Cardiff Women's Safety Unit: A Multi-agency approach to domestic violence, (Cardiff: University of Cardiff).

³¹ www.endingviolence.com

MARAC (Multi-Agency Risk Assessment Conference) – Ηνωμένο Βασίλειο

Στο Ηνωμένο Βασίλειο, η στενή διατμηματική συνεργασία για τον καταρτισμό σχεδίων προστασίας θυμάτων ή πιθανών θυμάτων βίας επιτυγχάνεται μέσω των 300 περίπου τοπικών/περιφερειακών MARAC. Τα MARAC αποτελούν διατμηματικές συναντήσεις στις οποίες παραπέμπονται υποθέσεις θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας που έχουν αναγνωρισθεί ως υποθέσεις υψηλού κινδύνου για σοβαρή βλάβη ή ανθρωποκτονία. Στις συναντήσεις αυτές συμμετέχουν εκπρόσωποι από ένα φάσμα φορέων, όπως η αστυνομία, οι υπηρεσίες υγείας, ψυχικής υγείας και κατάχρησης ουσιών, οι υπηρεσίες προστασίας παιδιών, οι υπηρεσίες στέγασης, οι Ανεξάρτητοι Σύμβουλοι Ενδοοικογενειακής Βίας (οι οποίοι εκπροσωπούν το θύμα και είναι ο βασικός συνδετικός κρίκος μαζί του) και άλλες ειδικότητες που προέρχονται από κρατικούς φορείς ή Μη Κυβερνητικούς Οργανισμούς.

Μελετώντας τα διάφορα μοντέλα διαχείρισης περιστατικών βίας κατά των γυναικών, διαπιστώνεται, τόσο πρακτικά όσο και ερευνητικά ότι ο αποτελεσματικότερος τρόπος έχει ως βάση τη διατμηματική συνεργασία όλων των εμπλεκόμενων υπηρεσιών καθώς και την εξειδίκευση των επαγγελματιών.

Συνεπώς, λαμβάνοντας υπόψη το ευρωπαϊκό θεσμικό πλαίσιο για την προστασία των γυναικών από τη βία, τις καλές πρακτικές και τα διάφορα μοντέλα αξιολόγησης/ διαχείρισης του κινδύνου της βίας, το παρόν θεσμικό πλαίσιο της Κύπρου για το θέμα, προτείνεται η ανάγκη εφαρμογής ενός μοντέλου το οποίο θα μπορεί:

- ο Να εφαρμόζεται πέρα και πάνω από τα εμπλεκόμενες υπηρεσίες ώστε να αποτρέπει την ταλαιπωρία και την επαναθυματοποίηση των θυμάτων βίας,
- ο Να βασίζεται στη διατμηματική συνεργασία των εμπλεκόμενων υπηρεσιών και στην εξειδίκευση των επαγγελματιών,
- ο Να παρέχει μια ολιστική προσέγγιση προστασίας των θυμάτων βίας,
- ο Να λειτουργεί σε παγκύπρια κλίμακα,
- ο Να είναι προσιτό αλλά να μην στιγματίζει τα θύματα βίας που καταφεύγουν σε αυτό,
- ο Να παρέχει άμεση ιατροφαρμακευτική περίθαλψη στα θύματα βίας,
- ο Να παρέχει άμεση ψυχοκοινωνική/ ψυχιατρική περίθαλψη,
- ο Να παρέχει τη δυνατότητα «εύκολου» αποχωρισμού του θύματος από το θύτη, χωρίς αυτό να γίνεται αντιληπτό από το θύτη ή χωρίς να χρειάζεται η παρέμβαση της Αστυνομίας. (Γιατί είναι αποδεδειγμένο ότι το χρονικό διάστημα αναμονής βοήθειας κλιμακώνει τον κίνδυνο στον οποίο βρίσκονται τα θύματα βίας)

Προτεινόμενο μοντέλο εφαρμογής στην Κύπρο

Λαμβάνοντας υπόψη όλα τα πιο πάνω, προτείνεται η δημιουργία και λειτουργία του χώρου «Μονάδας Στήριξης Γυναικών», οι οποία αποτελεί ουσιαστικά ένα συνδυασμό των προαναφερθέντων μοντέλων με στόχο την αποτελεσματικότερη εφαρμογή και προσαρμογή τους στις ανάγκες της κυπριακής πραγματικότητας.

Η Μονάδα Στήριξης Γυναικών (ΜΣΓ) θα είναι ένας χώρος ο οποίος θα στεγάζεται μέσα στα Γενικά Νοσοκομεία κάθε επαρχίας, όπου θα μεταφέρεται μια γυναίκα-θύμα βίας, μέσα από διάφορα σημεία εισδοχής (multiple entry points), για αντιμετώπιση του περιστατικού. Η ΜΣΓ θα περιλαμβάνει χώρο υποδοχής, χώρο λήψης κατάθεσης ενηλίκων, ιατρείο και γραφείο.

Σε περίπτωση ανάγκης οπτικογραφημένης κατάθεσης παιδιών, θα γίνεται παραπομπή στο Σπίτι του Παιδιού.

Προσωπικό

Η κάθε Μονάδα Στήριξης Γυναικών θα στελεχώνεται από εξειδικευμένο προσωπικό (με αγορά υπηρεσιών από το κράτος):

- 1 συντονιστής
- 2 οικογενειακοί σύμβουλοι
- 1 δικηγόρος

Εξειδικευμένο μέλος της Αστυνομίας

Αναφορικά με τη λήψη κατάθεσης θα καλείται εξειδικευμένο μέλος της Αστυνομίας.

Διερμηνέας

Στην περίπτωση που το θύμα δεν κατανοεί ή δεν ομιλεί την ελληνική ή την αγγλική γλώσσα, τότε ο επαγγελματίας που έχει την πρώτη επαφή με το θύμα (π.χ. νοσηλεύτης, αστυνομικός, κοινωνικός λειτουργός κλπ), θα καλεί διερμηνέα από τον εγκεκριμένο κατάλογο διερμηνέων της Αστυνομίας.

Αρμοδιότητες Συντονιστή/τριας

Ο Συντονιστής/τρια θα:

- ο είναι υπεύθυνο/η για την ομαλή λειτουργία της ΜΣΓ,
- ο επιβλέπει/ εποπτεύει το προσωπικό,
- ο συντονίζει και διασφαλίζει τη συνεχή εκπαίδευση του προσωπικού
- ο υποδέχεται και ενημερώνει τους επαγγελματίες που επισκέπτονται τη ΜΣΓ

- ο διεξάγει συναντήσεις με όλους τους εκπροσώπους από τις κυβερνητικές υπηρεσίες που εμπλέκονται στη λειτουργία της ΜΣΓ
- ο εγκρίνει/ υπογράφει τις οποιεσδήποτε αποφάσεις/ επιστολές,
- ο ετοιμάζει την ετήσια έκθεση δραστηριοτήτων της ΜΣΓ,
- ο διεκδικεί ευρωπαϊκές χρηματοδοτήσεις για περαιτέρω στήριξη των δραστηριοτήτων της ΜΣΓ
- ο τηρεί στατιστικό αρχείο καταγραφής των περιστατικών (καταχωρεί τα δεδομένα)

Αρμοδιότητες οικογενειακού συμβούλου

Τονίζεται η εξέχουσα θέση που κατέχει ο/η οικογενειακός/ή σύμβουλος στην όλη διαδικασία ο/η οποίος/α θα είναι υπεύθυνος/η να λειτουργεί ως ο/η υπερασπιστής/τρια του θύματος (Victim's Advocate).

Οι αρμοδιότητες του/της οικογενειακού/ής συμβούλου προκύπτουν από το άρθρο 6 της σχετικής νομοθεσίας³² ο/η οποίος/α θα μεριμνά για τα συμφέροντα του θύματος βίας (νομικά, οικονομικά, κοινωνικά και άλλα). Επίσης, θα είναι υπεύθυνος/η για την ετοιμασία Έκθεσης Αξιολόγησης Κινδύνου του θύματος βίας (Risk Assessment), καθώς και του Σχεδίου Προστασίας & Ασφάλειας του θύματος βίας (Safety Planning). Όπου κρίνεται αναγκαίο για εξειδικευμένη ψυχολογική στήριξη του θύματος βίας, θα γίνεται παραπομπή στις αρμόδιες υπηρεσίες.

Αρμοδιότητες δικηγόρου³³

Θα παρέχει δωρεάν νομική αρωγή στο θύμα (ανεξαρτήτως οικονομικής κατάστασης) για τα ακόλουθα:

- ο ενημέρωση των νομικών δικαιωμάτων του θύματος,
- ο προώθηση της διαδικασίας έκδοσης ενταλμάτων (απομάκρυνσης θύματος ή αποκλεισμό υπόπτου, ή απομάκρυνσης ανήλικου), σύμφωνα με το άρθρο 22 της σχετικής νομοθεσίας,
- ο διαχείριση θεμάτων κηδεμονίας ανηλίκων,
- ο επικοινωνία με τις εμπλεκόμενες υπηρεσίες σχετικά με την υπόθεση του θύματος (Αστυνομία, Νομική Υπηρεσία, Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας, Ιατρικές Υπηρεσίες κλπ)
- ο εκπροσώπηση του θύματος στο δικαστήριο,

³² Οι Περί Βίας στην Οικογένεια (Πρόληψη και Προστασία Θυμάτων) Νόμοι του 2000 μέχρι 2015 (Ν. 119(Ι)/2000, Ν. 212(Ι)/2004 και Ν. 172(Ι)/2015).

³³ Αναφορικά με τις αρμοδιότητες του δικηγόρου της ΜΣΓ, ενδεχομένως να χρειαστεί υπουργική απόφαση, ούτως ώστε ο/η εν λόγω επαγγελματίας να μπορεί να ασκεί τα καθήκοντα του/της χωρίς να συγκρούεται με την ισχύουσα νομοθεσία.

- ο οποιασδήποτε νομικής φύσεως θέμα αφορά την περίπτωση του θύματος

Ωράριο λειτουργίας

Η ΜΣΓ θα λειτουργεί σε πενθήμερη βάση και οι ώρες λειτουργίας της θα είναι από τις 8.00 το πρωί μέχρι τις 16.00 το απόγευμα (8.00–16.00). Εκτός ωρών λειτουργίας της ΜΣΓ θα ισχύει η υφιστάμενη διαδικασία, δηλαδή θα καλείται ο on-call κοινωνικός λειτουργός των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας.

Διαδικασία

Η παραπομπή θα γίνεται είτε από το ίδιο το θύμα, είτε από την εμπλεκόμενη υπηρεσία (π.χ. Αστυνομία, Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας, ΜΚΟ) όπου και επίσημα θα αρχίζει η προώθηση της αναφοράς.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η διαδικασία θα ενεργοποιείται ανεξαρτήτως επίσημης καταγγελίας.

Η διαδικασία αντιμετώπισης των περιστατικών βίας από τη ΜΣΓ θα ενεργοποιείται με:

- α) εισαγωγή από τις Πρώτες Βοήθειες (οι οποίες λειτουργούν σε 24-ωρη βάση)
- β) παραπομπή από την Αστυνομία (η οποία λειτουργεί σε 24-ωρη βάση και μπορεί να συνοδεύσει το θύμα βίας στις Πρώτες Βοήθειες ή απευθείας στη ΜΣΓ)
- γ) παραπομπή από τις υπόλοιπες εμπλεκόμενες υπηρεσίες (όπως υπηρεσίες κοινωνικής ευημερίας, υγείας, παιδείας), καθώς και ΜΚΟ που ασχολούνται με περιστατικά βίας κατά των γυναικών.
- δ) επίσκεψη του ίδιου του θύματος στη ΜΣΓ

Το πρώτο στάδιο αντιμετώπισης του περιστατικού, θα αφορά την αξιολόγηση της γυναίκας-θύματος αναφορικά με την οικογενειακή της κατάσταση, την ανάγκη στήριξης αυτής και των παιδιών της (εάν υπάρχουν ανήλικα). Επίσης, θα μπορεί να διεξάγεται άμεσα ή σε κατοπινό στάδιο προώθηση της καταγγελίας στα δικαστικά μέσα, εφόσον το θύμα το επιθυμεί και είναι έτοιμο ψυχολογικά να το πράξει.

Στο χώρο της ΜΣΓ θα διενεργείται/ ή θα παραπέμπεται σε ιατρική εξέταση από παθολόγο/ γυναικολόγο/ ιατροδικαστή ή από επαγγελματία οποιασδήποτε άλλης ειδικότητας θεωρείται αναγκαίο. Δεν θα υπάρχει μόνιμη απασχόληση ιατρικού προσωπικού καθώς οι ΜΣΓ θα στεγάζονται στα Γενικά Νοσοκομεία κάθε επαρχίας, και θα καλούνται οι εκάστοτε on-call εξειδικευμένοι ιατροί του δημοσίου για να διεξάγουν την εξέταση.

Στην περίπτωση που η γυναίκα-θύμα συνοδεύεται από τα παιδιά της, θα παρέχεται

στον εν λόγω χώρο ομαδική στήριξη. Όπου κρίνεται αναγκαίο, το περιστατικό θα παραπέμπεται στις αρμόδιες υπηρεσίες για περαιτέρω ψυχολογική στήριξη.

Επιπρόσθετα, στο χώρο της ΜΣΓ θα μπορεί η Αστυνομία να διενεργήσει τις αναγκαίες συνεντεύξεις εάν αυτό θεωρηθεί αναγκαίο. Σε περίπτωση ανάγκης οπτικογραφημένης κατάθεσης παιδιών, θα γίνεται παραπομπή στο Σπίτι του Παιδιού. Σε περίπτωση που υπάρχει εύλογη υποψία ότι ασκήθηκε βία και η γυναίκα-θύμα συνοδεύεται από το θύτη (σύντροφο, σύζυγο, ή άλλο) στις Πρώτες Βοήθειες, τότε το ιατρικό προσωπικό θα την απομακρύνει διακριτικά από αυτόν. Στη συνέχεια όταν διαπιστωθεί από τις προκαταρκτικές εξετάσεις των Πρώτων Βοηθειών ότι πρόκειται για περιστατικό βίας, το θύμα θα μεταφέρεται άμεσα στον χώρο της ΜΣΓ για την περαιτέρω διερεύνηση του περιστατικού. Σε περίπτωση που ο φερόμενος ως δράστης υποπτευθεί κάτι ή δημιουργήσει πρόβλημα, θα καλείται η Αστυνομία.

Στο χώρο της ΜΣΓ θα προσφέρεται και το δεύτερο στάδιο αντιμετώπισης του περιστατικού αναφορικά με τη στήριξη του θύματος έως ότου ξεπεράσει το αρχικό τραύμα, καθώς και την προετοιμασία του για την ακροαματική διαδικασία (εφόσον η ίδια το επιθυμεί). Όταν κριθεί ότι το θύμα έχει ξεπεράσει το αρχικό τραύμα, τότε, και όπου είναι αναγκαίο, θα παραπέμπεται αναλόγως σε ειδικούς για περαιτέρω ψυχολογική στήριξη.

Κατά την διάρκεια της αξιολόγησης και στήριξης του θύματος είναι αναγκαία η επικοινωνία με το περιβάλλον της (π.χ. συγγενικά, φιλικά πρόσωπα). Ο/η οικογενειακός/ή σύμβουλος θα αναλάβει αυτή την ενημέρωση και τον συντονισμό στο περιβάλλον του θύματος.

Εκπαίδευση

Όλο το προσωπικό στο χώρο της ΜΣΓ θα τυγχάνει κατάλληλης συνεχούς εκπαίδευσης, εξωτερικής αξιολόγησης, στήριξης και επαγγελματικής εποπτείας, καθώς είναι γνωστό ότι η μόνιμη ενασχόληση με αυτά τα θέματα είναι εξαιρετικά ψυχοφθόρα διαδικασία.

Επίσης, όσον αφορά την εισδοχή του περιστατικού από τις Πρώτες Βοήθειες, είναι αναγκαία η εκπαίδευση του νοσηλευτικού προσωπικού των Πρώτων Βοηθειών σχετικά με την αναγνώριση και εισαγωγή του θύματος βίας στο χώρο της ΜΣΓ, ούτως ώστε να αποφεύγεται η επαναθυματοποίηση του θύματος και να επιτυγχάνεται η διακριτική απομάκρυνση του από το θύτη (στην περίπτωση που το συνοδεύει).

Εποπτεία και πρωτόκολλα συνεργασίας

Βασική προϋπόθεση για την υλοποίηση της ΜΣΓ αποτελεί η σύναψη πρωτοκόλλων συνεργασίας μεταξύ του Υπουργείου Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και των εμπλεκόμενων υπηρεσιών/ φορέων (π.χ. Υπουργείο Υγείας, Υπουργείο Δικαιοσύνης & Δημόσιας Τάξεως, Συμβουλευτική Επιτροπή Πρόληψης & Καταπολέμησης της Βίας στην Οικογένεια, κ.α.), καθώς και συμφωνία με άλλον οργανισμό (μη κυβερνητικό) αναφορικά με την εποπτεία και εργοδότηση του ανάλογου προσωπικού (εξασφαλίζοντας τη νομική και ηθική αναγκαιότητα της εμπιστευτικότητας μέσω ειδικής συμφωνίας).

Πιλοτική εφαρμογή του μοντέλου

Γίνεται εισήγηση όπως το εν λόγω μοντέλο εφαρμοστεί αρχικά, σε πιλοτική βάση στη Λευκωσία, σε ειδικό χώρο μέσα στο Γενικό Νοσοκομείο Λευκωσίας, με κρατική επιδότηση, καθώς και στη βάση πρωτόκολλου συνεργασίας με τις εμπλεκόμενες κυβερνητικές υπηρεσίες. Σταδιακά και εφ' όσον, μετά από αξιολόγηση, κριθεί επιτυχής η λειτουργία της ΜΣΓ στην επαρχία Λευκωσίας, τότε θα επεκταθεί και στις υπόλοιπες επαρχίες για κάλυψη των αναγκών παγκύπρια.

Υπουργική απόφαση

Το Υπουργικό Συμβούλιο, αναγνωρίζοντας τη σημαντικότητα του προβλήματος και μετά από εισήγηση της, έχει λάβει την απόφαση ημερ.../.../2015 για τη δημιουργία και λειτουργία των Υπηρεσιών Γυναικών.

Προϋπολογισμός της Μονάδας Στήριξης Γυναικών

A/A	Ανάγκες	Κόστος
1	Αρχικό κόστος στέγασης: Αγορά εξοπλισμού: - Γραφεία €300 X 4 - Ηλεκτρονικοί Υπολογιστές €600 X 4 - Τηλεφωνικές Συσκευές €100 X 4 - Άλλος Εξοπλισμός	€1200 €2400 €400 €3000
2	Ενοίκιο	Ο χώρος της ΜΣΓ αναμένεται να παρέχεται δωρεάν από το Υπουργείο Υγείας
3	4 Επαγγελματίες: 1 Συντονιστής 2 Οικογενειακοί Σύμβουλοι 1 Δικηγόρος	€1800 X 1 = €1800/μηνιαία €1500 X 2 = €3000/μηνιαία €1500 X 1 = €1500/μηνιαία
4	Άλλο βοηθητικό προσωπικό: Διερμηνεία (αγορά υπηρεσιών) Καθαριότητα (αγορά υπηρεσιών)	Αναμένεται να παρέχεται δωρεάν από το Υπουργείο Δικαιοσύνης³⁴ Αναμένεται να παρέχεται δωρεάν από το Υπουργείο Υγείας
5	Λειτουργικές Δαπάνες: - Ηλεκτρισμός - Τηλέφωνο/διαδίκτυο - Νερό - Θέρμανση	€150/μηνιαία €80/μηνιαία €30/μηνιαία €100/μηνιαία
6	Αναλώσιμα	€200/μηνιαία
7	Μεταφορικά	€200/μηνιαία
8	Σύναψη πρωτόκολλων συνεργασίας με εμπλεκόμενες Υπηρεσίες	Χωρίς Κόστος

³⁴ Αναφορικά με τα έξοδα διερμηνείας, η Αστυνομία έχει εγκεκριμένο κατάλογο από διερμηνείς όπου η χρέωση είναι περίπου €12/την ώρα. Στον εν λόγω κατάλογο υπάρχουν ιδιώτες επαγγελματίες και αστυνομικοί - διερμηνείς. Για εξοικονόμηση χρημάτων και ανάλογα με τη γλώσσα που θα χρειάζεται, θα καλούνται αρχικά οι αστυνομικοί - διερμηνείς.

Ανάγκες	Κόστος
Αρχικό κόστος	€7,000
Μισθοί (3x€1500 + 1x€1800=€6,300x13)	€81,900
Λειτουργικά και άλλα έξοδα (€760 x 12)	€9,120
Σύνολο (ετησίως)	€98,020

Σημειώσεις/ διευκρινίσεις:

- Η ΜΣΓ μπορεί να υλοποιηθεί με τον εν λόγω προϋπολογισμό, με την προϋπόθεση ότι οι εμπλεκόμενες υπηρεσίες θα προσφέρουν δωρεάν τις προαναφερθέντες υπηρεσίες τους, στα πλαίσια της συνεισφοράς τους για την εφαρμογή του μοντέλου, μέσα από πρωτόκολλα συνεργασίας.
- Η Συμβουλευτική Επιτροπή Πρόληψης & Καταπολέμησης της Βίας στην Οικογένεια είναι πρόθυμη να αναλάβει, μέσα από ένα πρωτόκολλο συνεργασίας, την κατάλληλη συνεχή εκπαίδευση/ επιμόρφωση των επαγγελματιών της ΜΣΓ, την εποπτεία, καθώς και την αξιολόγηση του μοντέλου (μετά το πρώτο έτος λειτουργίας του).
- Επιπρόσθετες πιθανές πηγές χρηματοδότησης είναι οι ακόλουθες:
 - ο διάφορες δωρεές οι οποίες μπορούν να κατατεθούν στο Ταμείο Θυμάτων Βίας³⁵,
 - ο εξασφάλιση χορηγίας από τον Εθνικό Μηχανισμό για τα Δικαιώματα της Γυναίκας (ΕΜΔΓ) του Υπουργείου Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως,
 - ο εξασφάλιση χορηγίας από ευρωπαϊκά προγράμματα.

³⁵ Άρθρο 26 των Περί Βίας στην Οικογένεια (Πρόληψη και Προστασία Θυμάτων) Νόμων του 2000 μέχρι 2015 (Ν. 119(I)/2000, Ν. 212(I)/2004 και Ν. 172(I)/2015).